

POSUDEK **MAGISTERSKÉ** PRÁCE

Typ posudku: **oponentský**

Autorka práce: Bc. Marie Čerňanská

Název práce: Nákupní tendence spotřebitelů kupujících fair-trade výrobky

Konzultant: Ing. Mgr. Jiří Remr, Ph.D., MBA

Oponent: Doc. Milan Tuček, CSc

Navržené hodnocení: **velmi dobře - dobře**

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíle práce jsou postupně zpřesněny: od obecného vysvětlení spotřební tendence Čechů v souvislosti s nákupem fair trade výrobků, k postojům k těmto výrobkům (výzkum 2011), míra impulzivnosti jejich nákupu (výzkum 2014) (str.24), aby pak vyústily ve výzkumné otázky (co ovlivňuje jejich upřednostnění před běžnými výrobky (str.28), nákupy jsou spíše impulzivní a jaký vliv má status (str.44)). První otázka je převedena do hypotéz. Vzhledem k šíři problematiky je postupná redukce nutná, navíc je daná daty, které má autorka k dispozici. Závěry jsou odpovídajícím způsobem vztaženy k výzkumným otázkám.

2. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné textů.

Autorka čerpá především z cizojazyčné literatury. Seznam zdrojů především pak (empirických) studií věnovaných dané problematice je opravdu úctyhodný a umožňuje autorce podat opravdu poučenou informaci o postojích různých společností a společenských skupin k fair trade výrobků a vytvořit tak odpovídající rámec pro vlastní výzkum.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autorka provádí v kvalitativní části práce sekundární analýzu dat dvou výzkumů instituce INESAN. Jde nepochybně o data odpovídající kvality (rozsah, kvótní výběr; osobní dotazování). V doplňkové kvalitativní sondě bylo pak osloveno 7 informátorů.

K datům a jejich analýze mám řadu výhrad a připomínek:

-nerozumím: „data, která využívám pro účely analýzy, mým potřebám odpovídají a proměnné, které potřebuji pro zodpovězení výzkumných otázek, splňují mé „kvóty“???. K tomu: celá diskuse vhodnosti sekundární analýzy s rozsáhlým přehledem řady výzkumů nijak nesouvisí, autorka zvolila koncepty měření aplikovanou ve výzkumech INESAN.

- diskuse validity, která je zmíněna jako podstatný prvek měření, v podstatě chybí: autorka přejímá dvě škály, o jejichž validitě nepochybuje. V této souvislosti by mě jednak zajímalo, proč škála IBT, která byla „vynalezena“ na základě výzkumu 106 holandských vysokoškoláku pro potřeby psychologie (viz. str. 41-42) je validní a reliabilní pro českou dospělou populaci, dále by mě zajímalo, jak její validitu podporují citované zahraniční studie (pro české prostředí), které používaly

jiné měřicí instrumenty, a nakonec, co se v měření IBT změnilo, když 20 ti položkovou baterii tvůrčím způsobem upravíme a v šesti položkách „neurčitě výrobky“ nahradíme „fair-trade“ výrobky.

-při vysvětlení, proč se nepodařilo získat pro kvalitativní sondu více než 7 respondentů se uvádí: „obecně byl problém zejména s tím, že fair-trade výrobky mezi lidmi nejsou tolik známé, a i když respondenti pojem znají, málokdy výrobky kupují, natož s nějakou pravidelností“ (str.63). Promítl se tento klíčový poznatek do sekundární analýzy dat? Jestliže ano, tak jak?

-Chápu, že logistická regrese je mocný analytický nástroj. Jako čtenář (navíc s pochybnostmi o znalosti fair trade výrobků v populaci – potvrzeno i autorkou) jsem zvědavý, jak respondenti odpovídali na jednotlivé otázky (vysvětlující proměnné v modelu), zda jsou tyto proměnné mezi sebou zkorelovány, jak jsou podmíněné sociodemografikami. Pokud toto nevím, tak mi nezbyvá než věřit, že hrátky s modely mají reálný podklad. Je pravda, že autorka se po explikaci modelu k nějakým korelacím vrací (podle mne ovšem nesoustavně). Také se v tomto pokračování analýz zjišťuje (nesoustavně) vliv příjmu. Proč tento není zařazen do logistické regrese?

-K modelu (str. 30): autorka píše, že mezi vysvětlujícími proměnnými jsou otázky zaměřené na nákup běžných výrobků a spotřebního chování obecně. Které to jsou?

-k polostrukturovaným rozhovorům.: bývá dobrým zvykem, že je uvedeno, zda a jak byly nahrávky zpracovány (kódovány). Další (dobrý) zvyk je, že je podána širší informace o komunikačních partnerech (zde jen věk, vzdělání a pohlaví v závorkách u citací – v sekundární analýze bylo třeba místo bydliště, příjem, jistě je podstatný sociální status), je také vhodné napsat, jak byli tito získáni (podle mne nestačí obecné povídání o „úsudkovém výběru“). Obvyklé je i zamyšlení nad teoretickým nasycením vzorku.

- Někde v úvodu k výzkumu je napsáno: „výsledky kvalitativní části budou detailně analyzovány pomocí kvalitativní sondy“. Jak to bylo provedeno a kterých výsledků se týká?

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Autorka využívá k analýze dat náročné a sofistikované matematicko statistické postupy, jejichž výsledky odpovídajícím a poučeným způsobem argumentačně využívá. Svoje námitky či pochybnosti k datům jsem uvedl v předchozím bodě.

Mám otazník nad tvrzením v závěru (str. 75) Přesto, že kvalitativní analýza neprokázala vliv sociálního aspektu??? na přednostní nákup f-t výrobků, následné kvalitativní šetření ukázalo, že morální a sociální hledisko hraje ...nejdůležitější roli. Dalo by se konstatovat, že právě morální a sociální aspekt je pro respondenty spolu s kvalitou zaručující původ výrobků tím hlavním důvodem“. K tomu: jaké proměnné popisovaly „sociální aspekty“ ve výzkumech INESAN. Jak byly zahrnuty do modelu?

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Autorka důsledně porovnává svoje zjištění s výsledky cizojazyčných studií.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Odkazy na literaturu jsou někdy nedůsledné. V parafrázích převzatých tezí či závěrů většinou chybí odkazy na stránky v textu (např. str. 16, kde u jednoho odkazu na Doran je uvedena stránka, u dvou nikoliv), někdy odkazu není příliš rozumět (str. 24 vysvětlení QUAL+quan – uveden Buchtik bez stránky, zároveň Hendl se stránkami). Po jazykové stránce nemám větších výhrad.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Prezentace provedených analýz je velmi přehledná a graficky dobře provedena, práce není přesycena číselnými údaji, část datové argumentace je správně přesunuta do příloh.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Proč je fair trade vztahováno jen na výrobky z Jihu? Nemělo by se uvažovat i produkci místní? Jak je možné, že se fair trade rozvíjí v rámci nadnárodních obchodních řetězců? Jaký bude asi vývoj situace v naší republice?

9. Celkové hodnocení práce:

Jde o práci, která svým ukotvením ve znalostech o vztahu společnosti k fair trade výrobkům v Evropě a i jinde a náročností provedení zpracování dat, přesahuje vyšší standard diplomových prací. Práci doporučuji k obhajobě. V hodnocení jsem podrobně vysvětlil svoje výhrady, které mě vedou k tomu, že navrhuji ocenění mezi velmi dobře a dobře. Myslím si, že příčinou zmíněných nedostatků je určitá „rutinalizace“ psaní odborných studií (článků) v oblasti empirických šetření, při které se vše točí kolem sofistikovaných analytických modelů, přejímají se konstrukty měřících škál (marketingové výzkum) a je mírně upozaděn sociologický pohled.

Datum:

Podpis: